

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

ИЗВЛЕЧЕНИЕ
от ПРОТОКОЛ № 02

от заседанието на Комисията по правни въпроси към
Пленума на Висшия съдебен съвет,
проведено на 25 януари 2021 г.

1. ОТНОСНО: Становища от органите на съдебната власт по проект на Закон за защита на физическите лица при неплатежоспособност. (ВСС-11844/30.12.2020 г., 04.12.2021 г. – 2 броя)

МОТИВИ: На свое заседание, проведено на 07.12.2020 г., Комисия по правни въпроси (КПВ) към Пленума на Висшия съдебен съвет (ВСС) разгледа проект на Закон за защита на физическите лица при неплатежоспособност. Във връзка с предвиденото в него изцяло ново съдебно производство, което касае пряко правораздавателната дейност на районните и окръжните съдилища, законопроекът беше изпратен с решение по протокол № 28 от същата дата на административните ръководители на тези съдилища, за изразяване на становище.

Получени са три становища.

1. Становище от Софийски градски съд:

Принципно се подкрепя идеята за намиране на адекватно решение на проблема относно невъзможността на физически лица да обслужват задълженията си и съответно относно събираемостта на вземанията на кредиторите.

В обобщение становището по законопроекта е отрицателно по следните мотиви:

- Предлаганият законопроект не е обвързан със задължение на ниво Европейски съюз, каквото е твърдението на вносителите.

- Застъпва се мнението, че българският законодател е предвидил достатъчно ефективни механизми за защита на физическите лица длъжници – несеквестрируемостта, както и недействителността на отказа от тази закрита; въведеният институт на абсолютната погасителна давност. В тази връзка се отчита, че при приемането на предлагания законопроект длъжникът ще се яви двойно защитен, като това ще доведе до засягане по недопустим начин на добросъвестните кредитори.

- Предвиденото в законопроекта освободено от такси производство, би довело до неправомерно натоварване на бюджета на съдебната власт. В производство по несъстоятелност на търговците по Търговския закон, ако молбата е подадена от длъжника, не се внася предварително държавна такса, но същата се събира от масата на несъстоятелността.

- В законопроекта има смесване на исков и охранителен процес, като липсват конкретни процесуални норми, които да регулират действията на съда и страните в производството. Липсва също ясно отграничение на фазите на производството и целта, която преследва всяка една от тях.

- Предвидените в законопроекта последици за длъжника след постановяване от съда на решение за защитата му ще води до неговото неправомерно облекчаване, тъй като той ще бъде освободен от последиците на неговото виновно поведение, представляващо неизпълнение. Горното ще има пряк негативен ефект в правната сфера на кредиторите с приети вземания. Освен това е и в противоречие на принципа, че никой не може да черпи права от виновното си поведение.

- Недостатък е предвиденото кръгът на кредиторите да се сочи само от длъжника, а тези които не са предвидени от него да не разполагат с възможност да се легитимират като такива. Тази хипотеза дава възможност на длъжника умишлено да признае вземания, които не съществуват, тъй като произтичат от симулативни сделки.

- Чрез негативен критерий е направен опит да се даде определение на понятието добросъвестност, но опитът е неуспешен, тъй като посочените критерии са неизчерпателни, а и съдът е натоварен да следи служебно за добросъвестността на длъжника, без да е ясно дали може и при какви обстоятелства следва да се събират доказателства за това.

- Прави се уточнение, че при евентуално приемане на законопроекта, същият не следва да се прилага по отношение на вече възникнали вземания, тъй като това би довело до правна несигурност и нарушаване на интереса на добросъвестните кредитори, които при сключване на сделки с длъжника не са могли да предвидят такова законодателно разрешение и съответно да намерят правен механизъм за защита на интересите си.

2. Становище на Районен съд – Пазарджик.

Становището е в подкрепа на необходимостта от създаването на нормативна уредба, която да уреди обществените отношения, произтичащи от неплатежоспособността на добросъвестни физически лица.

Районен съд – Пазарджик счита, че проектът на Закон за защита на физическите лица при неплатежоспособност има необходимото съдържание, за да уреди провеждане на производство по предоставяне на защита на лица при неплатежоспособност и удовлетворяване на техните кредитори, но са налице редица слабости в конкретните текстове:

- Чл.12, ал.4 от законопроекта предвижда хипотеза за прекратяване на производството от съда, ако в хода на същото се установи, че декларацията за имуществото, доходите и задълженията на длъжника е с невярно съдържание. Същевременно в чл.13 е предоставена възможност на длъжника да допълва същата декларация по всяко време до приключване на това производство, ако е пропуснал да обяви свое имущество, доходи или други подлежащи на деклариране данни. При това положение следва

да се помисли за синхронизирането на двете разпоредби, тъй като неистинността на декларацията би могла да се изразява не само в невярното посочване на данните, но и в непълнота на нейното съдържание.

- Разпоредбата на чл.14 относно споровете за подсъдност и проверката за редовността на молбата за предоставяне на защита при неплатежоспособност е излишна, тъй като тези въпроси са уредени добре в ГПК.

- В законопроекта не е предвиден ред и срок, по който кредиторите на длъжника, които не са посочени от него в декларацията по чл.12 и чиито вземания не са съдебно установени, могат да предявят своите вземания. Законопроектът не предвижда и защита на кредиторите, чиито вземания не са съдебно установени към момента на постановяване на решението за предоставяне на защита, респ. в срока по чл.20, ал.1, и същевременно не са посочени от длъжника в декларацията по чл.12, поради което не са включени в описа на имуществото по чл.16. Би следвало да се даде възможност на тези кредитори в определен срок след постановяване на решението по чл.19 да предявят установителен иск за своето вземане и да искат същото да се включи в описа.

- Не са предвидени принципните критерии, по които съдът при постановяване на решението по чл.19 за поставяне на длъжника под защита да направи преценка дали по отношение на същия са налице предпоставките за неплатежоспособност по чл.5.

- Разпоредбата на чл.32 предвижда, че при откриване на наследство след постановяване на решението за предоставяне на защита, длъжникът задължително приема това наследство по опис. Текстът се нуждае от прецизиране, тъй като не е ясно дали длъжникът губи правото да се откаже от това наследство или може да се откаже, но ако реши да го приеме, приемането задължително трябва да е по опис.

3. Становище на Районен съд – Горна Оряховица.

Принципно се споделя заложената в законопроекта идея за осигуряване на баланс между защитата на правата и интересите на неплатежоспособния длъжник и справедливото удовлетворяване на неговите кредитори.

От друга страна Районен съд – Горна Оряховица счита, че законопроектът не може да осигури постигането на гореописаната цел поради следните причини:

- Недостатък на законопроекта е казуистичното изброяване на основанията за недобросъвестност на длъжника, тъй като така не могат да се обхванат всички хипотези, поради което текстът следва да бъде допълнен с формулирането на общо основание. В тази връзка се прави предложение за създаване на нова алинея към чл. 6, в която общото основание за недобросъвестност да бъде определено като всяко действие на длъжника, извършено за определен период от време преди подаване на

молбата или в хода на производството по защита, което създава или е предназначено да създаде значително неравновесие между правата и интересите на длъжника и неговите кредитори.

- Прави се предложение, в съответствие с количествения критерий, възприет в чл. 104, т.4 от ГПК, делата за защита на длъжници с парични задължения над 25 000 лв. да бъдат родово подсъдни на окръжните съдилища.

- Според Районен съд – Горна Оряховица предвиденото освобождаване на длъжника от заплащане на държавни такси е оправдано единствено в случаите, в които длъжникът е добросъвестен. В този смисъл се предлага проектът да бъде допълнен с разпоредби, указващи, че при прекратяване на делото поради установяване на основание за недобросъвестност съдът осъжда длъжника да заплати държавна такса в определен от закона размер. Резерви се изразяват и по отношение на липсата на предложение в проекта на решение на въпроса за възлагане на разноските в производството за защита, предвид че действията по осребряването на имуществото на длъжника са свързани с назначаването на оценителни, счетоводни и други видове експертизи, за извършването на които се назначават срещу възнаграждение вещи лица. Изтъква се, че в съответствие с възприетия в чл. 3, ал. 2 принцип на служебното начало тези възнаграждения и останалите разноски в производството очевидно ще бъдат авансирани от бюджета на съда като същите могат да достигнат до размери, застрашаващи финансовата стабилност на съдебната власт. Предвиденото в чл. 11, ал. 3 от проекта възлагане на направените разноски на длъжника в случаите на прекратяване на делото поради недобросъвестност, според съда, не е ефективно средство за отстраняване на тази опасност, тъй като в почти сто процента от случаите така учреденото вземане в полза на съда ще бъде несъбираемо, доколкото по правило длъжникът в производството за защита е неплатежоспособен. Ето защо се предлага допълването на проекта с изрична разпоредба, която да предвижда авансираните от бюджета на съда разноски в производството да се възстановяват периодично от постъпилите средства в сметката по чл. 21.

- Едноседмичният срок, предвиден за изготвяне на проект на опис от държавния съдебен изпълнител, според съда е неразумно кратък и на практика непостижим, поради което се предлага същият да се определя с определението за откриване на производството и да е в определени от закона граници.

- За недостатък се счита липсата на разпоредби за съотношението на производството по защита на длъжника и принудителното събиране на публични задължения по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс.

- Липсата на предвиден ред за осребряване на имуществото на длъжника, както и преpraщането към правилата на част пета от ГПК е

крайно недостатъчна, тъй като по този начин не се отчитат принципните разлики между производството по защита и изпълнителното производство по ГПК.

- Освен ред за осребряване на имуществото липсват и правила за разпределение на постъпилите по сметката по чл. 21 от проекта средства, като не става ясно кой орган, с какъв акт, в какъв срок и по какъв ред ще извършва разпределението.

КПВ възприема изцяло мотивите и предложенията, направени в становищата на Софийски градски съд, Районен съд – Пазарджик и Окръжен съд – Горна Оряховица. От своя страна обръща внимание на вносителите на следните неточности и противоречия в конкретни текстове на законопроекта. Например:

В чл. 13 е предвидено длъжникът до приключване на съдебното производство да има възможност да допълва декларацията по чл. 12, ако е пропуснал да обяви имуществата или доход, като в същото време нормата на чл. 24 указва на съда да отхвърли молбата за защита, когато установи недобросъвестност от страна на длъжника, като недобросъвестност е налице и когато длъжникът е укрил свое имущество – чл. 6, ал.2, т.5.

Предвиденото в чл. 17 уведомяване от съда на кредиторите за започналото производство и възможността им да дадат писмени становища се извършва с постановлението за одобряване на описа на имуществото на длъжника. В същото време чл. 16 предвижда възобновяване на производството по опис, което приключва с постановяване на решение за защита при неплатежоспособност. В тази хипотеза становища от кредиторите по искането на длъжника ще се изискат и съответно представят след постановеното от съда решение за защита.

Законопроектът предвижда длъжниците, които ще бъдат страна в производството да бъдат освободени от заплащането на държавни такси. Направеното предложение вероятно има за цел да не утежнява положението на длъжника, но от друга страна чл. 12 от законопроекта предвижда с искането си за защита той да подава декларация, която е нотариално заверена и в която се съдържа информация за данъчна оценка на недвижими вещи, застрахователна стойност на моторни превозни средства и др. Изискването за нотариална заверка на подпис, както и извършването на данъчна и застрахователна оценки не постигат исканата от вносителите цел.

Във връзка с всичко гореизложено Комисия по правни въпроси следва да изрази отрицателно становище по предложения законопроект. Същият не се основава на експертни мнения в съответната област и сочи на конфликт с принципи положения и институти на вещното, облигационното, семейното и наследственото право. Липсата на анализ как предложеният законопроект ще се отнесе спрямо други действащи норми,

уреждащи сходни отношения, е съществен негов недостатък. Редакциите на предложените текстове не намират оптимален баланс между интересите на длъжниците и кредиторите, което от своя страна е в противоречие с поставената от самите вносители цел за защита на тези фигури и за постигане на справедливо пълно или частично удовлетворяване на кредиторите на неплатежоспособния длъжник. За изпълнение на поставената от вносителите цел следва, при отчитане на националните социални, икономически и нормативни особености, да се търси системно решение, след провеждането на широки обществени консултации и при проучване и анализ на чуждестранния опит. Следва да се има предвид и че към Министерство на правосъдието е сформирана работна група на високо експертно ниво, с широко представителство, която има за задача въвеждането в българското законодателство на Директива (ЕС) 2019/1023 на Европейския парламент и на Съвета за рамките за превантивно реструктуриране, за опрощаването на задължения и забраната за осъществяване на дейност, за мерките за повишаване на ефективността на производствата по реструктуриране, несъстоятелност и опрощаване на задължения и за изменение на Директива (ЕС) 2017/1132 (Директива за реструктурирането и несъстоятелността).

Въз основа на горното,

**КОМИСИЯТА ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ КЪМ ПЛЕНУМА НА
ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ
РЕШИ:**

1.1. ИЗРАЗЯВА отрицателно становище по проект на Закон за защита на физическите лица при неплатежоспособност.

1.2. ПРЕДЛАГА на Пленума на Висшия съдебен съвет да вземе следното решение:

1. ИЗРАЗЯВА отрицателно становище по проект на Закон за защита на физическите лица при неплатежоспособност.

2. Решението по т.1 ДА СЕ ИЗПРАТИ на Анна Александрова, председател на Комисия по правни въпроси към 44-то Народно събрание, ведно със становищата от Софийски градски съд, Районен съд – Пазарджик и Районен съд – Горна Оряховица по проект на Закон за защита на физическите лица при неплатежоспособност.

1.3. ВНАСЯ като точка в дневния ред за разглеждане на заседание на Пленума на Висшия съдебен съвет на **04.02.2021 г.**

*Вярно с оригинала,
технически сътрудник
Ст. Барова*

*ПРЕДСЕДАТЕЛ (п)
НА КОМИСИЯТА:*

Цв. Пашкунова